

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

XX. De furto, rapina, injuria & damno dato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

& defensoribus suis, anathematis vinculo decernimus innotatos: statuentes, ut Clerici, qui falsarii fuerint deprehensi, omnibus officiis & beneficiis Ecclesiasticis perpetuo sint privati; ita quod qui per se falsitatis vitium exercuerint, postquam per Ecclesiasticum iudicem fuerint degradati, seculari potestati tradantur, secundum constitutiones legitimas puniendi: per quam & laici, qui fuerint de falsitate convicti, legitime puniantur. Qui vero sub nomine nostro literis falsis utuntur, si Clerici fuerint, officiis & beneficiis Ecclesiasticis spoliuntur; si laici, tandem maneat excommunicationi subiecti, donec satisfaciant competenter: ita tamen, ut in istis & in illis malitia gravius quam negligentia puniatur. Quod & de his, qui falsas literas impetrant,

statuimus observandum, *text. est in d. cap. Ad falsariorum 7, Ext. h. tit. junge cap. penult. Ext. eod. ubi in literis simplicis iustitie aliud statuitur. Sed Bulla cœna Domini §. 6, etiam ad literas iustitie & ad alios casus hanc constitutionem Innocentii III, extendit, ut videtur est apud Navar in Manuali cap. 27, n. 62.*

§. 5. De pœna Clericorum, qui falsum extra literas Apostolicas admiserunt.

Extra literas Apostolicas Clerici, si falsum admiserint, ab Ecclesiastico iudice deponuntur, per *text. in cap. Cum non ab homine 10, Ext. De iudic. & pro gravitate criminis quandoque in monasterium coguntur, can. Si Episcopus dist. 50, inuncto c. Tna 6, Ext. De pœnis.*

DE FURTO, RAPINA, INJURIA ET DAMNO DATO.

TITULUS XX.

§. 1. De furto, rapina, & utriusque pœna.

Furtum est concretio rei fraudulosa, lucri faciendi gratiâ, vel ipsius rei, vel etiam usus ejus, possessionisve, *text. est in l. 1, d. De furt. in §. furtum Instit. De oblig. qua ex delicto nasc. Quæ concretio si per vim fiat, adsciscit sibi nomen rapinæ, Instit. De vi bon. rapt. in princ. Illius pœna dupli est, si furtum sit non manifestum: si manifestum, quadrupli, §. pœna Instit. d. tit. quemadmodum & rapinæ; nisi quod in pœna rapinæ & res ipsa in sit, d. tit. Instit. circa princ. Amplius ex decreto Marci, aliorumque Imperatorum, si quis vi rapuerit vel invaserit rem alicuiam, post restitutionem ipsius rei, tenetur etiam ad æstimationem ejus: si vero rem propriam, cadit rei suæ dominio, vel si debita sit, jure suo privatur, l. ext. tit. 13, d. De eo quod met. causâ, l. Si quis in tantam Cod. Unde vi, §. ita tamen Instit. De vi bon. rapt. Sed & criminaliter ad vindictam publicam utrumque delictum exercetur: verum hac specie extraordinaria pœna ex arbitrio iudicis statuitur, l. fin. d. De furt. c. l. fin. d. De privatis delict. si reus laicus sit; si Clericus, deponitur per Ecclesiasticum iudicem, cap. Cum non ab homine 10, Ext. de iud. Imo & lege Juliâ de vi rapina coercetur, tit. D. c. Cod. Ad L. Iul. de vi publi. c. vi privata. Hodie ex Cavoli V, constituit pœna ferè ordinaria est, ut videtur est in ordinationib. pœnalib. tit. 157, cum seqq.*

§. 2. De iniuria.

Injuria ex eo dicta est, quod non jure fiat: omne enim quod non jure fit, injuriâ fieri dicitur; hoc generaliter. Specialiter autem injuria dicitur contumelia, *text. est in l. 1, d. De iniur. ut hîc, Et hæc quandoque re, quandoque verbis, quandoque literis, interdum gestu inferitur. Re, si manus alicui inferantur. Verbis, si convicium fiat, d. l. 2, §. iniuriam d. d. tit. Literis, si libellum famosum quis scripserit vel scribi curaverit, vel reperiunt non supprefferit, l. unic. C. De famos. libell. l. Lex Corn. §. si quis D. De iniur. Gestu, si quis ad invidiam alicujus veste lugubri utatur, aut squallidâ; vel si barbam demittat, l. Item apud Labeonem 15, §. generaliter D. d. tit. Et generaliter, quod ad alicujus infamiam fit, injuriâ fieri dicitur, d. i. generaliter. Quâ significatione hoc loco accipitur.*

§. 3. Propter injuriam & civiliter & criminaliter agi. & de pœnis.

Ob illatam injuriam civiliter agitur vel criminaliter: ut & in cæteris delictis, de quo in §. cæterum inf. de pœnis. Civiliter, ad æstimationem injuriæ; ut scilicet iudex tantum reum condemnet, quanti injuriam passus æstimaverit, vel minoris, prout iudici visum fuerit, §. in summa,

Yuuuz

inuncto

Juncto §. poena Insti. De injur Criminaliter, ad poenam extraordinariam officio judicis reo irrogandam, d. §. in summa, & l. fin. d. De injur. Hæc ex præscripto juris civilis.

§. 4. De poenis Juris Canonici.

Quibus adiciatur ex jure Canonico, eum, qui violentas manus in Clericum vel Religiosum injecerit, ex communicatione ipso facto subdi, *can. Si quis suadente xvii, quest. 4, cap. 5, cum similib. Ext. de sent. excom. Item qui Cardinalem fuerit hostiliter infecurus, vel percusserit, &c. in eum veluti Majestatis reum animadverti, ex Bonifacii VIII, constitutione: cujus verba hic partim repetenda sunt: De communi fratrum nostrorum consilio hæc in perpetuum valiturâ constitutione sancimus, ut, si quis deinceps in hoc sacrilegii generis irreperit, quod sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem fuerit hostiliter intecurus vel percussit aut ceperit, vel locius fuerit facientis, aut fieri mandaverit, vel factum ratum habuerit, aut consilium dederit vel favorem, aut postea receptaverit vel defensoris scienter eundem, sicut reus criminis læsæ Majestatis perpetuò, sit infamis, diffidatus, nihilominus & bannitus: sit intestabilis, ut nec testamenti liberam habeat factionem, nec ad alicujus bona ex testamento vel ab intestato vocetur: quatenus ab omni successione repulsus, publica quoque repulsâ confusus minus inveniat suæ realitæ successorum: sicut habitationes ejus deserta, & ut non sit, qui eas inhabitet, dentur cuncta ipsius ædificia in ruinam: & ut perpetuâ notam infamiæ perpetua ruina testetur, nullo tempore reparentur, nullus ei debita reddere, nullus respondere in judicio teneatur: quidquid etiam in bonis invenitur ipsius, sive vel Reipublicæ dominio applicetur &c. *text. est in cap. Felicis 5, de poenis lib. 6, ubi & plures aliæ poenæ statuuntur, etiam quoad liberos.**

Qui verò in Episcopum hæc perpetraverit, iisdem ferè poenis coercetur, ex Clementina constitutione, *in cap. 1, de poenis, quod vide: adde & cap. unicum eod. in Extravag. Ioan. XXII, can. Si quis sacerdotum, can. Conjuratorem xi, quest. 1, in auctorem famosi libelli, aut qui eum inventum non reperit, hic Canon extrat Hadriani Papæ: Qui in alterius famam publicè scripturam aut verba contumeliosa confinxerit, & repertus scripta non probaverit, flagelletur: & qui ea prius invenit, rumpat, si non vult auctoris facti causam*

incurrere, *text. est in ean. Qui V, q. 1, adde & can. 1, ead. q. 1.*

§. 5. De damno dato.

Damnum culpâ, etiam levissimè, datum tam in rebus animatis, quam inanimatis, resarciri debet ab eo, qui intulit, *notor. d. C. & Insti. Ad L. Aquil. præcipuè l. nolo Aquilia 45, d. 2, tit. cap. fin. Ext. de injur. l. Si usus fructus 10, & l. i. d. d. De usufr. cum factum cuique solum nocere debeat, non alteri. l. Factum d. de rog. jur. Idem est, si damnum ex imperitia datum sit, veluti ab Assessore, l. 2, d. Quod quisque juris &c. Medico, l. Illicitas 6 §. sicuti d. De offic. Præsidis l. Quæ actione 7, in fine d. Ad L. Aquil. Advocato, artifice, qui juxta præcepta artis suæ diligentiam operi non adhibuit, & idcirco damnum datum sit, l. Si servus 20, §. Si calice d. Ad L. Aquil. Juncto cap. Ad aures & ibi Glof. Ext. De asato & qual. text. est in cap. fin. Ext. De injur. Si quidem imperitia culpa adnumeratur, l. Imperitia d. De R. I. cum non debeat quis id affectare, in quo vel intelligit, vel intelligere debet infirmitatem vel imperitiâ suam alicui periculosam futuram, l. Idem juris 8, d. Ad L. Aquil. & d. 8, sicuti; Idem & in eo est, cujus negligentia damnum illatum est, d. cap. fin. Ext. De injur. ut in Medico, qui dereliquit curationem ægroti. d. l. Idem juris in Notario, cujus negligentia error in instrumento admittitur, l. fin. Cod. De magistrat. conveniunt. & in eo, qui negligenter ignem custodivit, ne longius egredere tur, d. l. Si servus §. si feneratorius. l. Qui occidit 30, §. in hac quoque actione d. Ad L. Aquil. cap. 1, Ext. De injur. Nam hi omnes, & similes, ad restitutionem damni dati rectè conveniuntur, *dictis juris.**

§. 6. De damno dato animalibus & servis.

Quod si animal pauperiem, id est, damnum dederit, contra dominum ejus agitur: cui tamen liberum erit, vel præstare æstimationem damni, vel animal noxæ dedere, hoc est, vivum tradere, d. cap. fin. *notor. quod si animal, & cap. 3, Ext. de injur. Idem & in servo observatur, ut, si is damnum dederit, vel etiam injuriam seu furtum fecerit, vel quid rapuerit, similiter dominus noxaliter teneatur, & præstando æstimationem damni, vel servum dedendo, liberetur, tit. Inst. & d. De noxalib. act. Porro in animalibus feris (quorum numero habentur leo, aper, ursus, vesica, canis,) hoc amplius est, ut si soluta vel ligata*

eo in loco, quâ vulgò dicitur, liberum hominem occiderint, in ducentos solidos; sin tantum nocuerint, quanti æquum & bonum iudici videbitur; cæterarum verò rerum, quantum damni sit, in duplum dominus condemnatur, l. *Et enim* 40, cum 2, l. *sequi* d, De aditio edicti §, *fin.* Infit. Si quadrup. paup. & d, c, *fin.* in verb. quod tamen ad liberationem.

§. 7. De libero homine vulnerato aut aliter læso.

In libero homine vulnerato aut aliter læso, eo jure utimur, ut expensæ in curatione factæ & operæ amittæ, quasque amissurus est, præsten-

tur; de formitatis verò nulla ratio habeatur, cum liberum corpus non recipiat æstimationem, l. *Libet homo* 12, junctâ l. *Qua actione* 7, D, Ad L. Aquil. l. *Ex hac* 3, D, Si quadrup. paup. feciss. l. *fin.* d, De his qui desecerunt & c, 1, Ext. De injur.

Notatio in Tit. 10.

a In muliere tamen, qua nuptura est, videtur habenda ratio de formitatis, juxta ea, qua tradit Anton. Gomez. Var. resol. tomò 3, cap. 6, nu. 12, & facit arg. deductum à virgine stuprata, de qua supra tit. de adult. §. *stuprum*.

DE VSVRIS.

TITULUS XXI.

§. 1. Usura est, species rapinæ, & quando committatur.

Usura species rapinæ est, can. Si quis usuram xiv, q. 4, committiturque, ubi lucrum sorti, id est principali pecuniæ, quæ debetur, accedit, five lucrum in pecunia numerata, five in alia re consistat, can. 1, cum 3, *sequi* xiv, q. 3, five expressè, five tacitè, hoc est, solo animo lucrum conceptum sit, c. *Consuluit* 10, Ext. De usur. appellaturque alio nomine tœnus, can. 2, xiv, q. 4, l. *Qui sine usuris* 38, D. De neg. gest. & tit. D, & C, De nauis fœnore, quasi fœtus pecuniæ, utpote quòd in fœnore nummus nummum pariat, ut Arist. auctor est, lib. 1, Polit. c. 7, 2

§. 2. Conventio de lucrando fructibus pignoris usuraria est, exceptis tribus casibus singulis.

Hinc conventio illa inter creditorem & debitorem usuraria est, ut tamdiu creditor lucretur fructus pignoris, donec debitum illi exsolutum sit, c. *Conquestus* 8, junctò c. 1, & 2, Ext. De usuris & §. *Vnde sup. de pignoris*. præterquam si pignus à socero datum sit genero pro dote nondum à se numerata; qui interim, donec promissa dos solvatur, rectè percipit fructus pignoris, neque in sortem imputare cogitur; eùm frequenter dotis fructus non sufficiant ad onera matrimonii supportanda, c. *Salubriter* 10, Ext. hoc tit. Idem est, & si feudum à vasallo in pignus datum sit ipsi domino, c. 1, Ext. De feudis, d, c, *Conquestus* 8, Ext. De usur. aut à laico pignori obligata sit Clerico res beneficii sui, quam hoc modo redimendam putaverit Clericus, c. 1, in fine Ext. hoc tit. Nam & utro-

que hoc casu fructus licitè percipiuntur, neque in extenuationem sortis cedunt, dicitur *jurib.* Dum tamen interim vasallus, quo apud dominum est feudum, immunis sit ab onere præstandi servitii feudalis, d, c. 1, De feudis. Hostres casus laicè explico in tract. de Usuris c. 6.

§. 3. Usura in contractu emptionis; in quo dubius tamen eventus usuram excusat.

Et quamvis usura propriè circa contractum mutui versetur; nonnumquam tamen & in aliis contractibus admittitur, veluti si in fraudem usurarum emptio & venditio contrahatur, ut in c. *Ad nostram* 5, Ext. de empt. & vend. & in cap. *Illo* 4, Ext. de pignoris l. 3, Cod. Plus valere quod ag. Aut si res pluris vendatur propter dilatam solutionem, cap. *In civitate* 6, cap. *Consuluit* 10, cap. *fin.* Ext. De usur. licet ab usura excusetur venditor, si verisimiliter dubitetur auctum vel diminutum iri pretium rei vendita tempore solutionis; neque contractus tempore erat rem venditurus, d, cap. *In civitate* & d, cap. *fin.* & *ibid.* laicus d, facit l. *Si ex lege* 17, Cod. de usur. Nam & hujus dubii eventus causâ nullam vituram incurritis, qui decem solidos dat, ut alio tempore totidem sibi grani, vini vel olei mensuræ reddantur.

§. 4. De pœnis usurariorum.

Usurarii, si laici sint, jubentur excommunicari; si Clerici, suspendi ab officio & beneficio, cap. *Præterea* 7, Ext. De usur. imò & deponi ab officio

Vuu; cio